

the domestic industry disappeared sectors such as microelectronics, machine tools, instrumentation, robotics, automation. Without their sophisticated and expensive products dried up revenues disappeared manufacture - allied, fail treasury, melted international expectations and national perspectives.

The priorities of the Ukrainian economy have shifted from the space program to the industry, the simplest chemistry, agriculture. Formed structure of the economy could not generate any previous salaries or employment, or scientific research. The unemployed were tens of thousands of engineers, technologists, mathematicians, physicists and chemists who have made the bulk of migrant workers.

Technological decline led to the formation of resource-based economy, where the weight of the years of independence in world production decreased by 4-5 times. Today, it barely reaches 0.08% of global GDP, which is almost nine times less than the share of Ukraine in the global labor market (0.7%). This gap - a conditional indicator of how much less than their foreign counterparts produces and earns an average Ukrainian. It can be interpreted as an indicator of excess "surplus" of Ukrainians in the domestic labor market (according to the level of average performance). Losing the old technological base, the domestic economy was tied to the global situation on the raw materials.

List of references

1. Astrov V. Ukraine: current economic situation and outlook / Astrov V. – the Vienna Institute for International Economic Studies. – Electronic resource: <http://www.wiiv.ac.at/>.

2. Makogon Y., Kinchevska Y. Analysis of Current Situation and Perspectives of Innovation Development of Ukraine in the Conditions of Global Transformations // North-East Asian Academic Forum, Harbin: Harbin University of Commerce. – 2015 (1). - P. 52-56.

3. Zlobina O., Lintsova N. War as a factor of Ukrainian national consolidation: lessons of 1914 for 2014 / Zlobina O., Lintsova N. / Materials of European Central Slavic Conference «World war in Central and EasternE», Panstwowa Wyzsza Szkola Wschodnioeuropejska w Przemyslu, 9–10 VII 2015. – Electronic resource: <http://www.i-soc.com.ua/institute/news.php>.

4. Makarenko I. Kuzmenko VV Rogozhin A. IEA Forecast №1 (# 91). Economic dynamics 2015 (Part1). - Electronic resource. - Access: http://iee.org.ua/ru/prognoz_by_iee/4759/.

5. Makogon Y. Current status and prospects of innovative development of Ukraine in the conditions of globalization // transformation Northeast Asia academic forum Harbin: Harbin University of Commerce - 2015. - P. 151-157.

6. Statistical information of the State Statistical Office in Donetsk region. - Electronic resource. – Access mode: <http://www.donetskstat.gov.ua/>.

УДК 339.72:001.8

Марена Т.В.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ

Світові фінансові центри сьогодні функціонують в умовах жорсткої конкурентної боротьби, зважаючи на поступове збільшення їх кількості, і змагаються між собою за залучення міжнародного капіталу та розширення клієнтської бази. Для моніторингу та оцінки конкурентних позицій фінансових центрів у світовому господарстві у якості основних методик, які базуються на використанні індексних методів, зазвичай використовуються «The Global Financial Centres Index» (розроблено компанію Z/Yen Group) та «International Financial Centers Development Index» (розроблено Чиказькою товарною біржею спільно з компанією Dow Jones). Ці науково-методичні підходи надають безпосередню оцінку конкурентоспроможності фінансових центрів через розрахунок відповідних індексів та передбачають побудову на їх основі рейтингів світових фінансових центрів.

Враховуючи те, що передумови для створення світових фінансових центрів формуються, передусім, у глобальних міст, для визначення конкурентних позицій фінансових центрів світу можна використовувати альтернативні підходи, а саме рейтинги глобальних міст, які дадуть опосередковане уявлення про їх роль як осередків фінансової діяльності. Для такої опосередкованої оцінки слід застосовувати фінансові індикатори або субіндекси, що характеризують фінансовий розвиток, у загальних індексах глобальних міст. У якості таких наукових підходів можливо використовувати наступні методики:

1. Методика «Глобалізація і світові міста», розроблена Globalization and World Cities Research Network (GaWC), дослідницьким центром при Університеті Лафборо (Великобританія) [5]. Методика спрямована на визначення взаємозв'язку між найбільшими містами і передбачає обрання найбільших фірм у сфері найбільш просунутих послуг (бухгалтерські, рекламні, банківські/фінансові та юридичні послуги). При цьому обираються 75 топ-компаній у сфері фінансових послуг, а також по 25 провідних компаній з інших сфер. Великим містам, які є об'єктами оцінки, в залежності від присутності в них провідних компаній присвоюється код за шкалою від 0 до 5: 0 – великі компанії з відібраного переліку у місті

відсутні; від 1 до 4 – у місті розміщено різні за розміром офіси компаній з різним набором функцій; 5 – у місті розміщено штаб-квартиру компанії [2]. У підсумку формується матриця, яка в цілому відображає масштаби присутності провідних компаній світу у найбільших містах. Для цілей оцінки значення глобальних міст як осередків фінансової діяльності інформаційною базою буде слугувати та частина матриці, у якій представлено присутність у містах найбільших компаній у сфері фінансових та банківських послуг. Отже, методика Globalization and World Cities дозволяє оцінити таку важливу характеристику світового фінансового центру, як наявність розвинутої мережі міжнародних банківських та інших фінансово-кредитних установ.

2. Методика «Індекс глобальних міст» (Global Cities Index), що використовується журналом «Foreign Policy» спільно з консалтинговою компанією «AT Kearney» і дослідницькою установою «Чиказька рада з глобальних питань» (The Chicago Council on Global Affairs) з 2008 р., оцінює міста за економічними, культурними, соціальними та політичними критеріями, які згруповано у п'ять категорій: рівень ділової активності, людський капітал, інформаційний обмін, культурний рівень, політична вага [6]. До категорії індикаторів рівня ділової активності включено лише окремі показники, що відображають фінансовий розвиток глобальних міст, а саме: кількість штаб-квартир компаній, що входять у перелік найбільших компаній світу за версією Fortune Global 500 (серед цих компаній представлено й найбільші банки та страхові компанії); розмір фондового ринку.

3. Методика «Індекс світових комерційних центрів» (The Worldwide Centers of Commerce Index), розроблена компанією MasterCard, досліджує 75 міст, які є центрами світової торгівлі. Розрахунок індексу базується на індикаторах, які розкривають наступні складові світового комерційного центру: законодавча та політична система, економічна стабільність, легкість ведення бізнесу, фінансові потоки, бізнес-центр, створення знань та інформаційні потоки, легкість життя [1]. Кожна складова має свою вагу, яка відображає її важливість з точки зору розробників індексу. Субіндекс «Фінансові потоки» має вагу 20%, що свідчить про суттєве значення фінансової складової для розвитку центрів світової торгівлі (таку ж вагу має субіндекс «Легкість ведення бізнесу», вага інших складових дорівнює 10-16%). Дані про фінансові потоки, зосереджені у найбільших комерційних центрах світу, та загальне значення субіндексу «Фінансові потоки» також можуть слугувати додатковими критеріями для визначення статусу міста як фінансового центру.

При цьому основні та альтернативні методики оцінки світових фінансових центрів часто є взаємодоповнюючими. Зокрема, при розрахунку Індексу конкурентоспроможності глобальних міст (The Global City Competitiveness Index), розробленого аналітично-консалтинговою компанією The Economist Intelligence Unit за підтримки Citigroup у рамках проекту Hot Spots у 2012 р., однією з восьми оцінюваних категорій індикаторів є фінансова зрілість (financial maturity) [7]. Вага фінансової складової конкурентоспроможності глобальних міст при розрахунку загального індексу складає 10%. У якості показника фінансової зрілості використовується інформація про позиції глобального міста у рейтингу фінансових центрів Z/Yen Group. Дослідження «Індекс економічної сили глобального міста» (Global City Economic Power Index), що здійснюється дослідницькою установою Martin Prosperity Institute (Канада), для розрахунку індексу використовує наступні основні показники: загальний економічний вплив, фінансова потужність, глобальна конкурентоспроможність, рівень та якість життя [3, 4]. При цьому фінансова потужність міста також оцінюється на основі показника Global Financial Centres Index.

Для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності міста у системі світових фінансових центрів вкрай важливим є формування конкурентного фінансового середовища, у якому це місто функціонує. Можливість отримання уявлення про фінансове середовище функціонування світових фінансових центрів надають методики, які оцінюють конкурентоспроможність національних фінансових ринків. Ці методичні підходи передбачають визначення інтегрального індексу конкурентоспроможності та побудову відповідних рейтингів фінансових ринків. Основними інтегральними оцінками конкурентоспроможності фінансових ринків є: індекс розвиненості фінансового ринку як складова індексу глобальної конкурентоспроможності (Всесвітній економічний форум); показник рівня фінансового розвитку (Всесвітній економічний форум); показник рівня розвитку фінансового ринку як складова фактору «Ефективність бізнесу» індексу конкурентоспроможності національної економіки (Міжнародний інститут розвитку менеджменту).

Отже, для підтвердження або конкретизації результатів оцінки конкурентних позицій світових фінансових центрів, отриманих на основі застосування головних оціночних методик, доцільно додатково використовувати науково-методичні підходи щодо визначення статусу глобальних міст та побудови їх рейтингів. Зазвичай, такі підходи передбачають включення до розрахунку загального індексу окремих індикаторів або субіндексів, які характеризують фінансовий розвиток глобального міста і, відтак, визначають роль та значення відповідних міст як світових осередків фінансових послуг.

Література

1. Орловська В.С. Позиції сучасних мегаполісів у глобальній конкурентній моделі / В.С. Орловська // Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право. – 2011. - №2. – С. 148-154.

2. Хватов Ю.Ю. Сравнительный анализ рейтингов конкурентоспособности глобальных городов / Ю.Ю. Хватов // Європейський вектор економічного розвитку. Економічні науки. – 2015. - № 1. – С. 195–202.
3. Florida R. Sorry, London: New York Is the World’s Most Economically Powerful City. – 2015. [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.citylab.com/life/2015/03/sorry-london-new-york-is-the-worlds-most-economically-powerful-city/386315/>
4. Florida R. What Is the World’s Most Economically Powerful City? – 2012. [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.theatlantic.com/business/archive/2012/05/what-is-the-worlds-most-economically-powerful-city/256841/>
5. GaWC Research Network. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/>
6. Global Cities Index. [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.atkearney.com/global-cities>
7. Hot Spots benchmarking global city competitiveness. [Electronic resource]. – Access mode: http://www.citigroup.com/citi/citiforcities/home_articles/n_eiu.htm

УДК 334.796:339.9

Ніколенко Т.І.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Інвестиційна діяльність визначає основу благополучного розвитку світової економіки, а також сприяє визначенню перспектив для проведення модернізації і диверсифікації економіки різних країн світу. Значення іноземних інвестицій зводиться до міжнародного поділу капіталу, а також до пошуків більш вигідних шляхів одержання прибутку від господарської діяльності за кордоном, ніж в країні інвестора. Роль іноземних інвестицій зводиться до розвитку економіки країни, загалом, і, зокрема, одержувачів цих інвестицій (підприємств, виробництв тощо). Країні дуже вигідно отримувати з-за кордону іноземні інвестиції, так як вони розвивають їх виробництва, з’являються нові інноваційні виробництва.

Історично так склалося, що основна діяльність ТНК здійснюється у розвинених країнах. Це пояснюється лояльним податковим законодавством по відношенню до компаній, сприятливим інвестиційним кліматом, розвинутою інфраструктурою, обсягами ринку, активною науковою діяльністю тощо.

Зростання кількості світових ТНК кожного року, та те, що масштаби їх діяльності набувають наддержавного рівня, ілюструє табл.1.

Таблиця 1

Динаміка розвитку світових ТНК та їх філій

Рік	Кількість материнських компаній, одиниць	Темпи зростання кількості материнських компаній, %	Кількість дочірніх компаній (філій), одиниць	Темпи зростання кількості дочірніх компаній (філій), %
1995	44500	85,42	276000	38
2000	55000	23,6	800000	189,86
2005	60000	9,09	900000	12,5
2010	82000	36,67	810000	-10
2015	84000	2,44	820000	1,23
2016	88000	4,76	890000	8,54
2017	90000	2,27	910000	2,25

За даними з табл.1. видно темпи зростання кількості ТНК та їх дочірніх компаній особливо за останні роки. З 2005 р. до 2010 р. кількість філій знизилася на 10%, але динаміка розвитку транснаціональних компаній завжди була позитивною і їхня кількість продовжує зростати. Це ще раз підкреслює той факт, що транснаціоналізація є невід’ємною частиною глобалізації світової економіки. [1]

ТНК справляють великий вплив на перерозподіл фінансових потоків у світовій економіці. Одним з видів участі ТНК у цих процесах є рух капіталу у формі прямих іноземних інвестицій. Крім того, в останні роки зросло значення інвестицій у сферу НДДКР, особливо в країнах, що позитивно впливає на характер їх участі у світовій економіці. [2]

Також, до характерних рис сучасної діяльності ТНК необхідно віднести величезний масштаб операцій ТНК. Насиченість капіталу ТНК у сфері виробництва підтверджується тим, що в топ-10 найбільших компаній 2018 р. увійшли [3]:

- Walmart (роздрібна торгівля),
- Sinopec Group, Royal Dutch Shell, China National Petroleum, Exxon Mobil (нафтопереробні компанії)
- Volkswagen і Toyota Motor (автомобільних компанії).